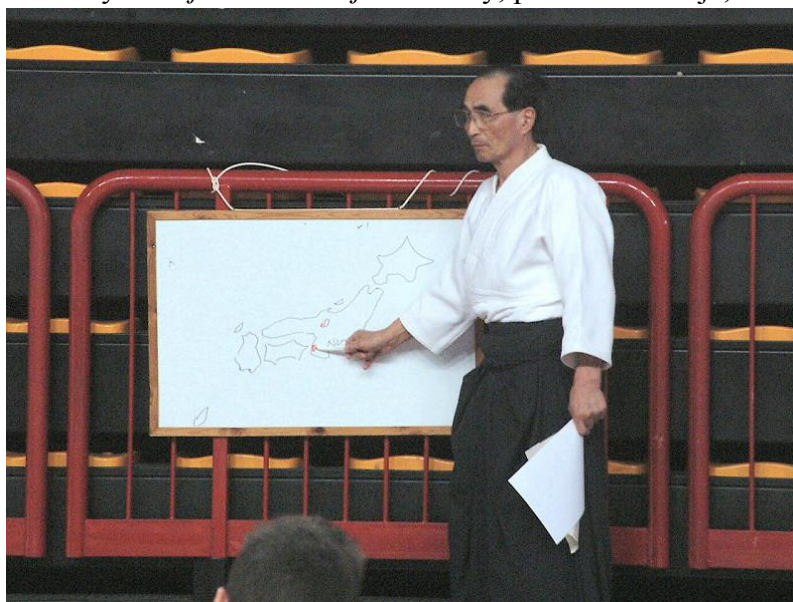

Duch bojových umění v současné době a jejich využití Hiroshi Tada

Následující text je přepis dvou přednášek, které měl Tada Hiroshi Sensei v roce 2002 na mezinárodním letním aikido semináři v La Spezii, v Itálii. Přednášky byly z japonštiny přeloženy do italštiny Asuka Ozumim. Byly provedeny určité zásahy do textu z důvodu lepší srozumitelnosti. Všechny vysvětlující poznámky a doplňující informace jsou dodány editorem časopisu Aikido vydávaného Aikikai d'Italia.

V březnu roku 2003 Tada Sensei přednesl řeč v *Nippon Budokan* v Tokiu pro skupinu studentů zabývajících se japonskou kulturou. Dnešní přednáška se zabývá některými tématy, která byla probírána v březnu v Tokiu. Téma lekce bylo 'Duch bojových umění v současné době a jejich využití'. Tada Sensei je však především aikidista a proto dnešní přednáška bude převážně zaměřena na duchovní aspekty aikido. Tada Sensei [na konferenci v Japonsku] zahájil řeč vyprávěním příběhů, které mu předal jeho otec a následně mluvil o metodě sjednocení ducha a těla vyvinuté *Nakamura Tempu Senseiem*. Avšak je to přesvědčení Tada Senseie, že ti, kteří cvičí aikido, by měli mít na prvním místě určité znalosti o životě Ueshiba Senseie. Ueshiba Sensei se narodil ve městě Tanabe (oblast Wakayama) v 1883. Jeho životní dráhu ovlivnily především 3 osoby. Na prvním místě to byl buddhistický mnich *Fujimoto Mitsujo*, u kterého Ueshiba Sensei v mladém věku obdržel vzdělání postavené na čínských klasických filosofích. Ve věku 32 let potkává Ueshiba Sensei mistra *daito-ryu Takedu Sokaku*. O několik let později se poprvé setkal s reverendem *Deguchi Onisaburu*, který ho zasvětil do typické víry Shinto. Cvičenci aikido si obecně myslí, že největší vliv na Ueshibu Senseie měl reverend *Deguchi*, tato myšlenka je však nesprávná. Osoba, která měla největší (základní) vliv na Ueshiba Senseie byl první ze tří zmíněných *Fujimoto Mitsujo*. Důvody, proč tomu tak je, vám vysvětlím. Jak jsem říkal, první

Obr.1. Tada ukazuje na mapě Tanabe, rodiště Ó Senseie

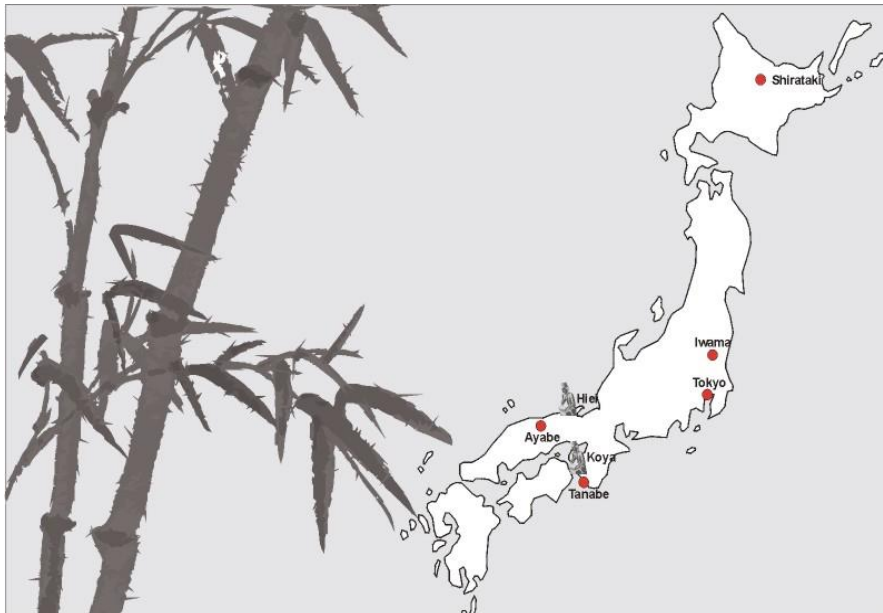
učitel Ueshiba Senseie byl buddhistický mnich a člen japonské buddhistické sekty *Shingon*. Pro pochopení aikido je znalost historie bojových umění sama o sobě nepostačující. Je také důležité mít alespoň základní ponětí o kulturní historii Japonska. Ta začíná přibližně 10 000 let př. kr. Historii můžeme rozložit do několika velkých period, první v pořadí je *Jomon* perioda, potom *Yayoi*, *Kofun* ^[1], *Asuka*, *Nara*, a *Tempyo* ^[2], potom přichází *Kamakura* perioda, v které se objevili samurajové. Na začátku *Tempyo* periody, žili dvě základní postavy japonského buddhismu: *Saicho* ^[3] a *Kukai* ^[4]. Protože během *Nara* periody byla Čína zdrojem inovací japonské kultury, studenti byli často posíláni do Číny z Japonska, aby tak mohli studovat s místními velkými osobnostmi.

V roce 802 n. l. *Saicho* a *Kukai* odjeli do Číny studovat. Druhý zmiňovaný byl mimořádně obdařený student a během pouhých 6 měsíců perfektně ovládl sanskrit.

Cestou zpět do Japonska *Saicho* a *Kukai* přivezli nejnovější proudy čínského buddhismu, zejména esoterický buddhismus. Především *Kukai* byl zasvěcen do manter jógy mistrem *Huigo* [5]. Poté v Japonsku *Saicho* a *Kukai* zřídili buddhistické školy. *Saicho* založil klášterní komplex na hoře *Hiei*, kousek od Kyota; [6]. *Kukai* založil klášter na hoře *Koya* [7]. Oba kláštery byly založeny pod ochranou císaře a oba kláštery se staly důležitými kulturními centry v Japonsku. Místo narození Ueshiba Senseie je kousek od jednoho z nich [*Kongobu-ji* (Diamantový vrcholek) klášter založený *Kukaie*m na hoře *Koya*], jak je ukázáno na mapě viz. Obr.3. Z těchto důvodů daných blízkou geografickou vzdáleností ke klášteru se říká, že Ueshiba Sensei měl velký zájem na osobě *Kukaie* již od útlého věku. Osobnost *Kukaie* ho velmi fascinovala.

Obr..2. Kobo Daishi (Kukai).

Obr.3. Tato mapa Japonska zobrazuje Tanabe (rodiště Ó Sienseie), Hiei (hora s klášterem založeným Saichem, u Kyota), Koya (klášter založený Kukaie)m, Tokyo (od roku 1932 sídlo Aikido Hombu Dojo), Iwama (přibližně od roku sídlo Aiki-Jinja), Shirataki (místo, kde Ueshiba M. potkal mistra Takeda Sokaku) a Ayabe (sídlo sekty Omoto-kyo mistra O. Deguchiho)

Jak jsem říkal, jméno buddhistické sekty je *Shingon*: *Shingon Mikkyo*. *Shingon* znamená 'mantra' [8], *mikkyo* [9] znamená 'jóga': tak ti dva mnichové přinesli do Japonska to, co bylo v té době nejvíce povznášející forma duchovního rozjímání (meditace). *Kukai* se stal extrémně novátorskou osobností, která měla obrovský vliv na japonskou kulturu a tak samozřejmě i na bojová umění. Jeho vliv je živý do dnešních dnů. Např. na zbraních či na brnění můžete naléznout mantry vyryté v sanskritu. Avšak více přesný výčet vlivů *Kukaie* na japonskou kulturu by zabrala mnohem více času.

Slovo aikido stejně jako slovo judo obsahuje slabiku *do*, což znamená cesta. Rozlišují se dva typy cest. Na prvním místě je to cesta etická *shindaku* (Pozn. pravděpodobně *shingaku!*), která je zahrnuta v *Bushido* a datuje se přibližně do 17. st., relativně moderního věku. Tento druh cesty klade speciální pozornost na učení Konfucia. Druhý typ cesty je *Shinpo*, je zaměřen na dokonalost techniky a následně na duchovní koncentraci. Základ této druhé cesty (typu) je v učení, které *Saicho* a *Kukai* přinesli do Japonska, skládající se, jak jsme se již zmínili, z *mikkyo* (esoterického buddhismu) a *Zenu*. Jediný termín cesty, který je užíván v dnešní době, je spojen s dvěma oddělenými cestami, spojenými jako by

byly nyní jednou. Lidé pravděpodobně věří, že pouze jediná cesta, prvně zmiňovaná - cesta *Bushido*, reprezentuje cestu, cestu bojových umění. Je zde pro to důvod.

V roce 1867 byla ustanovena nová vláda (zvrát *Meiji*). Pod touto vládou, která intenzivně (prudce) následovala směr více vyvinutého Západu, založeném na křesťanské víře, bylo rozhodnuto, že Japonsko by mělo být založeno na novém principu jednotné víry a to *shinto*. Do té doby buddhismus a *shinto* formovali určitý druh jednoty v Japonsku, ale v roce 1868 byli jednoznačně segregováni. V této době začalo pronásledování. Oblasti nejvíce zasažené touto persekucí byly ty, v kterých se udržovalo *mikkyo* a byly tradičně nejvíce spjaty s jógou. Vše, co mělo něco společného s druhou zmiňovanou cestou, bylo materiálně vyhlazeno a bylo tak vymazáno z mysli lidí. Z těchto důvodů, pokud kdekoliv někdo zmíní termín *budo* dnes, myslí tím pouze tu jedinou první cestu, cestu etickou a ne cestu duchovních principů a dokonalosti, tak se stává, že bojová umění se stávají pouhými sporty a ničím víc.

Tento postoj ještě zesílil během války a stává se silnější a silnější. Jestliže se však vrátíme v čase, např. do periody *Tokugawa*, zjistíme, že obě cesty měly obecně odlišné rysy. První typ cesty, založený na konfuciánském učení, kladl důraz na hierarchii, respekt a oddanost k nadřazeným. Naopak druhá cesta založená na zen buddhismu a esoterickém buddhismu je postavena na učení *Lao Tze* a *Chuang Tze*, podle kterých všechny osoby jsou si rovné a pro které je cílem komunikace lidí a přírody ve formě základní přirozenosti. V japonské kultuře, tyto dvě cesty, tyto dvě oddělené hlediska jsou sloučeny, jako by byly částmi jednoho celku. V tomto bodě bychom se měli vrátit k senseiovi Ueshibovi.

Jak bylo řečeno Ueshiba Sensei obdržel učení *mikkyo* esoterického buddhismu v raném věku. Ve věku 35 let se setkal s reverendem *Deguchi Onisaburou* a v obou případech to byly individuality, které sledovali druhou cestu. Mělo by být zdůrazněno, že to, co se považuje za japonské *shinto*, má dvě odlišné formy: první je starověké uctívání, které pochází z císařského dvora, druhá je všeobecně rozšířené (běžné) uctívání. Reverend *Deguchi* patřil ke druhé zmiňované formě *shintoismu*.

Proto pokud přemýšlíme o Ó Senseiovi, měli bychom zvažovat vlivy obou základních osobností, následovníků druhé cesty, kteří vyvinuli úsilí na vývoj aikido. Předmět našeho zájmu se stává v tomto bodě extrémně komplexní, protože *mikkyo* esoterický buddhismus je odvozen z učení založeného na základě starých čínských textů, zatímco učení reverenda *Deguchi Onisabura* souvisí s tradicí *shinto*, která má za sebou také dlouhou tradici. Zde je proto problém interpretace. Je nesmírně těžké do hloubky sledovat tuto oblast dokonce v institucionální úrovni. Dalším vzniklým problémem je současná interpretace studie esoterického buddhismu a starobylého *shinto*. V současném světě je tendence nechat takové otázky nedotčené a vyvarovat se tak podrobnějšímu prozkoumání.

Nyní budu mluvit trochu o mé osobě. Když jsem vstoupil do dojo Ueshiby Senseie, bylo zde pouze 6-7 žáků, rozdělených do dvou skupin. V první skupině se předávalo učení *Nishi Sensei*, jehož trénink a zájem byl v medicíně. Namísto toho druhá skupina byla učena *Tempu Senseiem*. Můj *sempai* mě představil *Tempu Senseiovi* a já vám teď povím, co to bylo za osobu. Narodil se v roce 1876 v rodině *Tachibana*. Tato rodina byla vlivnými vlastníky půdy. V mladém věku se učil bojovým uměním, v roce 1902 vstoupil do armády a účastnil se války mezi Ruskem a Japonskem.

Na konci této války *Tempu Sensei* náhle začal vykašlávat krev a jeho lékaři mu garantovali maximálně 3 měsíce života. Do té doby se nikdy nebál smrti, ale k jeho překvapení, se náhle začal obávat. Aby se pokusil znovu objevit sílu a sebejistotu, kterou měl, pustil se do dlouhého kurzu studií. Jako syn vlivné rodiny, měl kontakty v lékařské sféře a osobně znal mnoho doktorů, avšak nikdo se nezdál být schopný zlepšit jeho stav. Pod falešným čínským jménem cestoval do Spojených Států, aby se zapsal na Kolumbijskou Universitu a učil se medicínu a graduoval. Poté odjel do Evropy, kde poznal

mnoho velkých osobností lékařského světa. Avšak nenalezl žádné řešení léčby a tak se rozhodl vrátit do Japonska a čekat na smrt.. Na cestě zpět domů se seznámil s jogínem *Kaliapou*.^[10]

Kaliapa mu diagnostikoval polyp na plicích a pozval ho, aby ho následoval na horu *Kanchenjunga* v Himalájích.^[11] *Tempu Sensei* tam strávil 3 roky, následoval učení jógy a během toho nemoc zmizela. Po těchto 3 letech se rozhodl vrátit do Japonska, kde se setkal s určitým úspěchem na sociální úrovni, avšak on se rozhodl pomoci lidem v nouzi a založil Asociaci pro sjednocení těla a ducha. Z důvodu lékařských studií v USA byl *Tempu Sensei* zároveň doktor a filosof. Mimo jiné se rozhodl prozradit tajemství východních filosofí, které jsou dost záhadné v jednoduchých termínech současného jazyka. Někteří z jeho učedníků odešli k prvnímu ministrovi, velitelům vojsk, a někteří jsou členy císařského dvora, všichni jsou významnými osobnostmi v japonské historii.

Učení *Tempu Senseie* je založeno na *karma józe a hatha józe*. Následováním jeho učení jste se měli naučit adoptovat do života, současného života, základy *shinpo*, tzn. cestu vedoucí k duchovním principům, cestu duchovní koncentrace. Učení *Tempu Sensei* vysvětluje, jak se vzdělávat a jak předat dále učení v současném věku. Jeho učení zahrnovalo cenný příspěvek, který neplatí pouze pro aikido, ale hlavně pro povznesení vitální energie každé osoby a jsou aplikovatelná v každodenním životě.

Jestliže vezmeme učení *Tempu Sensei* jako výchozí bod zjistíme, že je zde jasná potřeba pro současné studium, ne jenom historie bojových umění, ale spíše je zde potřeba studie bojových umění ve spojení s historií japonské kultury. Učení *Tempu Senseie* poskytuje odpověď na otázky, jako jsou "jak se zlepšit, jak dosáhnout vysněných cílů." V Evropě a v mnoha jiných částech Země jsou debaty, jak mohou být rozvinuty přirozené schopnosti, tento typ výzkumu nalézá odpověď v učení *Tempu Senseie* a principech *hatha jógy*. Pochopení těchto otázek také poskytuje klíč ke komplexnímu učení Ueshiby Senseie, hlavně to, co zahrnuje prvky v jeho terminologii, které souvisí s tradičním *shintó*.

Je důležité pochopit, že se nevypovídáme jednoduše s myšlenkami, s intelektuálním uvažováním, ale s principy působících za tím. Je nesmírně důležité (dokonce nutné) vnímat, že jsou dva typy tréninku - trénink mysli (trénink myšlenek) a trénink vnímání a to ne pouze těla. Tyto dvě otázky musí být oceněny ve všech jejich základních aspektech. Neměli bychom se koncentrovat na to, jak jsme schopní, jaké jsou naše možnosti, je důležitější kultivovat základ a mít dobré počáteční porozumění. To je proč Tada Sensei říká: „učení je něco jako vlak v pohybu, čím se zabýváme je způsob odjezdu (jak chytit vlak), ne startovním bodem“.

My jsme mluvili o dvou cestách: první zahrnuje etiku a je víceméně pochopitelná všem. Měli bychom se spíše soustředit na druhou cestu, což je *shinpo* a duchovní buddhismus, který je svázán se *zen buddhismem*, *mikkyo buddhismem*, učením čínských filosofů *Lao Tze* a *Chuang Tze*: učení být učen na této cestě veden bez antagonismu (nepřátelství). Není zde myšleno pouze nepřátelství mezi sebou a ostatními, mezi sebou a vnějškem, ale též antagonismem (nepřátelstvím) uvnitř nás. Slovo aikido začíná slovem *ai*, což znamená sjednocení. Bez ovládnutí nepřátelství uvnitř sebe nejsme schopni patřičně následovat cestu aikido. Pravidlo je rovnocenně platné pro to, co zahrnuje aktivity ducha, stejně tak pro učení se technik.

Z literatury bychom měli zdůraznit dvě důležité práce: nejprve lotosovou sútru. Za druhé text čínského mnicha *Tendai* z 6. st. nazvaný *Makashikan*^[12] Tyto texty jsou základní dokumenty, které obsahují všechny relevantní odkazy pro cestu *shinpo*, cestu spirituálního obsahu. Čas však uběhl, takže se k tomuto vrátíme příště.

^[1] Znána jako perioda Yamato

^[2] Jméno se někdy používá pro pozdější periodu Nara (cca 710-800)

^[3] Narozen v r. 767 v *Omi-no-Kuni* (současně *Otsu*, v oblasti *Shiga*). Vstoupil do kláštera v r. 778 a studoval s mnichem *Gyohyo* v klášteře *Omi-Kokubunji*. Když byl v r. 780 vysvěcen, pojmenoval se *Saicho*.

^[4] *Kobo Daishi* (toto jméno mu bylo dáno 86 let po smrti), narodil se v r. 774 v oblasti *Kagawa* (ostrov *Shikoku*). V 15 letech odešel do hlavního města, aby tam studoval. V 18 letech nastoupil do university a skončil ji ve 22 letech, poté se stal mnichem. Vysvětloval důvody této volby v knize, kterou napsal o několik let později. Zdůraznil jeho nespokojenost s běžným životem a jeho potřebu nalézt důvod, který by potvrdil jeho existenci. Jako mnich se sám přejmenoval na *Ku-Kai* (obloha - moře).

^[5] *Huiguo* (746-805), učedník *Amoghavajra*, byl 17. patriarchou školy "Skutečné slovo", byl považován za největší autoritu v oblasti ezoterie.

^[6] Při založení kláštera vznikla sekta *Tendai*.

^[7] Se založením kláštera na hoře *Koya*, *Kukai* zahájil sektu *Shingon*. V horách *Konjaku Monogatari Shu*, ve kterých byla svatyně, jsou popsány následovně: "Je to místo na zemi v horách, kde zpěv ptáků není tak často slyšet. Nicméně necítíte žádný strach."

^[8] *Shingon* znamená "skutečné slovo", je to i japonský překlad sanskrtské *mantra*

^[9] Význam *mikkyo* by mohl být definován jako "tajná doktrína"

^[10] Mezi jeho významná evropská setkání bychom měli zmínit slavného anglického doktora *H. Addington Bruce*; on také studoval v Německu, Francii a Belgii. Setkání s *Kaliapou* se konalo v *Cairo*, r. 1916.

^[11] Hora *Kanchenjunga* patří k hřebenu, který kříží Indii, Nepal a Bhútán. Je 8600 m vysoká, patří tak mezi nejvyšší hory světa.

^[12] *Makashikan*, tj. "Velikost samathy a vipasyany", je syntéza *Tendai* doktríny tak, jak bylo napsáno čínským zakladatelem *Zhiyi*, nazývaného v Japonsku *Tendai Daishi*. Pravděpodobně je to ten samý text, kteří jiní označují jako "Řeč o Mahájánské meditaci a rozjímání nebo "Hluboká koncentrace a sebezpozorování."

Lekce č. 2

Budeme se nyní zabývat dalšími detaily u otázek, které byly probírány minulou přednáškou tak, aby byly lépe pochopitelné. *Shingaku no michi* je cesta duchovního způsobu (etika) a je to prvně zmíněná cesta ze včerejška. Zatímco *shinpo no michi*, je druhá ze dvou cest, je cesta duchovních pravidel. Název každého bojového umění obsahuje znak *do* ^[1], např: aikido, judo, kendo, karatedo, kyudo, což znamená cesta.

Jestliže se dnes zeptáme většiny Japonců na význam termínu cesta, odpověď bude spojená s prvním významem: etickou (morální) cestou. Tato odpověď je v důsledku sociální transformace, která se v Japonsku objevuje od periody Meiji, přibližně před jedním stoletím^[2]. Jednoduše řečeno, není zcela zřejmé (patrné), že jsou zde dvě cesty, které se navzájem propojují do jednotné cesty.

První cesta, cesta studie ducha, má základ v učení Konfucia a *Nancha*. První cesta se uskutečňuje v *Bushido*, v periodě *Tokugawa*. *Bushido* se ze samurajských dob přeměnilo v nacionalismus a podporu císařské moci.^[3] Takový obraz je silně zakořeněn v japonské kultuře a z tohoto důvodu průměrný Japonec, jestliže je tázán, redukuje jakýkoli pojem cesty na první význam. Avšak nehledě na to, zda, jsme to schopni vnímat či ne, existuje v japonské kultuře druhá cesta: *Shinpo no michi*, cesta duchovních pravidel ^[4].

Tato druhá cesta je mnohem starší. Datuje se do dob starších než *Bushido*. Věnuje se studiu přirozenosti lidské existence a zdůrazňuje energii, kterou je každá osoba obdařena. *Lao Tze* a *Chuang Tze* vytvořili základ pro tuto doktrínu, která dává základní důležitost energii fungující v přírodě. Ve skutečnosti se *shinpo* projevuje už od nejstarších časů.

Shinto prostupuje vše, vesmír a lidské bytosti, ale nemůže být zachyceno slovy. Včera jsme říkali, že existují dva velké proudy v *shinto*: oficiální *shinto* a národní náboženství, tvořené uctíváním císaře. Další je *Minzoku Shinto*, populární proud, který existuje přes 2000 let a zahrnuje *shinto* i buddhismus. Není však legitimní rozdělovat *shinto* do dvou cest, protože *shinto* prostupuje oba proudy.

Kořeny druhé cesty, cesty *shinpo*, jsou spjaty s čínskými filozofy *Lao Tze* a *Chuang Tze*. Najdeme je v buddhismu a především v proudu esoterického buddhismu, *mikkyo* a *zen*

Obr. 1: Hrobka a mausoleum Morihei Ueshiby ve svatyni v Kozanji

učením jógy (Fujimoto Mitsumi). Ueshiba Sensei se poprvé setkal s *Takeda Senseiem*, od kterého obdržel trénink *Daito ryu*, ve věku 32 let. Ve 35 letech potkal reverenda *Deguchi Onisaburo*, který ho učil základy starobylé tradice *shinto*. Ačkoliv lze terminologii *shinto*

buddhismu. Asi před 500 lety v Japonsku, v době, kterou jsme včera zmínili pod jménem *Tempyo*, politický svět přijal buddhismus a to mělo za následek velký vliv na lidské bytí.

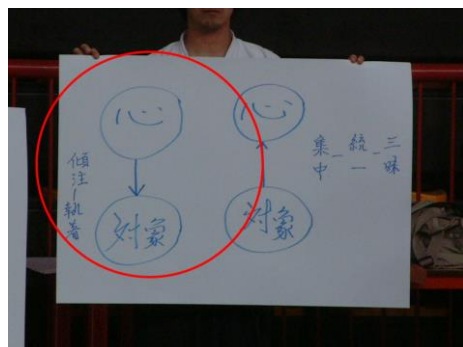
Perioda *Tempyo* trvala více méně 400 let a během ní byl zrušen trest smrti v Japonsku. Dnes se Evropská unie pokouší o to samé... Včera jsme mluvili o mniších *Saicho* a *Kukaiovi*, kteří přinesli *mikkyo* esoterický buddhismus z Číny - nejvyvinutější formu buddhismu té doby, založenou na principech jógy. Tito mniši žili v periodě *Tempyo*.

Včera jsme také mluvili o Ueshiba Senseiovi, který už od svého mládí trénoval principy *Shingon mikkyo* - *shingon* esoterického buddhismu - a zabýval se

nalézt v učení Ueshiba Senseie, je důležité ji spojit s naukami studovanými v jeho mládí, které jsou založeny na józe a buddhismu. Náhrobek a mauzoleum Ueshiba Senseie je umístěno v buddhistické svatyni *Kozanji*, ve svatyni sekty *Shingon*, kde jsou taktéž spáleni jeho předci.

Mikkyo esoterický buddhismus, prostupující japonskou kulturu, obohacuje tradiční bojová umění technikami duchovní koncentrace. Bez nich by nemohl existovat další rozvoj bojových umění, který můžeme sledovat dnes. *Zen buddhismus* je další forma buddhismu, která měla velký vliv na vývoj bojových umění. *Zen buddhismus* vzkvétal v Japonsku během periody *Kamakura*, kdy k moci přišli samurajové, a pokračoval úspěšně v periodě *Muromachi*, během periody *Sengoku* až do periody *Tokugawa*.

Proč vzkvétal zen za období samurajů? Základní víra v zenové praxi je, že osvícení

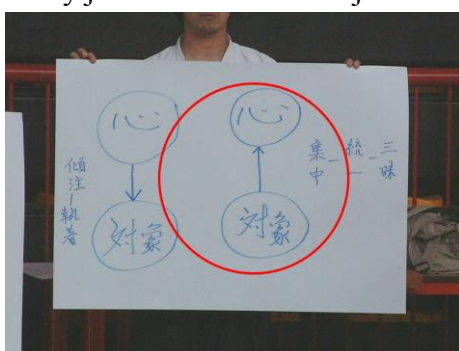

Obr. 2: Normální stav (relativní koncentrace): Věci ← Duch

může být dosaženo každou osobou individuálně. Tento způsob myšlení výrazně zasáhl samurajskou třídu. Co je *zen*? *Zen* je japonský překlad sanskrtského slova *viana* ze slovníku jógy. Vysvětloval jsem to mnohokrát na kurzech kinorenymy, které se konají pravidelně v Itálii každý rok.

Tyto koncepty (Pozn. publikum mohlo sledovat během přednášky tabuli) jsou velmi důležité a nepostačuje, aby byly pochopeny intelektuálně, musí být také praktikovány. Z tohoto důvodu je poprvé podrobně vysvětlím. Duch (duše) je spojen s objekty (Pozn. jedná se o vzájemný vztah subjekt (duch) – objekt (emoce atd.), můžete vidět šipku (viz Obr. 2).

Jogin *Takuan Soho* tvrdil, že duch, který umí být v klidu je duch, který se pohybuje. Duch se zabývá objekty a tím, že je klidný, se pohybuje. Následně duch, který neumí být v klidu je duch neschopný pohybu. Co je to duch, když může být v klidu a zároveň se pohybovat? Například, když na vás útočí nepřítel, jestliže se duch zaměří na protivníka, může dynamicky vyhodnotit situaci, uvážit jak se vyhnout útoku a být připraven na protiútok. Duch pod vlivem objektů podléhá zlosti, rozčilení, agresí. Co se děje v bojových uměních, děje se rovněž v našem každodenním životě. Cvičením ducha můžeme dosáhnout stavu, který je nastíněn v následujícím obrázku (Obr. 3)

Obr. 3: Absolutní koncentrace Věci → Duch

Saicho v dávných časech tvrdil, že abychom chápali universální zákony, musíme být absolutně čistí - jako zrcadlo. Na Obr. 2 jsou objekty hlavním aktérem a duch je ve stavu závislosti. Pokud dosáhneme druhého stavu (Obr. 3), duch se stane hlavním aktérem a objekty se stanou závislé. Už od dávných časů se lidé snaží dosáhnout tohoto druhého stavu. Tento cíl je jasně patrným základem našeho náboženství. V běžném stavu, jak je patrné na Obr. 2 duch a objekty proti sobě bojují, jsou odděleny a nikdy nedosáhnou jednoty.

V japonštině se toto jmenuje *kei chu*, kde *kei* znamená 'obrátit se k', a *chu* znamená 'věnovat pozornost'. *Socho*, druhý stav značí v japonštině mentální koncentraci, která vede k jednotě. Když dosáhneme této úrovně, jsme ve stavu *zanmai*, což v sanskritu je *samadi*. Jednota, která se v sanskritu jmenuje *viana* se v japonštině nazývá *zen*. Termín byl nejprve importován do Číny, kde se nazývá *chan*, a poté z Číny do Japonska, kde se změnil na *zen*. V japonštině existuje výraz, *ken zen ni jo*. *Ken* znamená 'meč', zatímco *zen* je evidentně 'zen'. Myšlenka tohoto výrazu je taková: pustili jsme se do cesty meče,

abychom dosáhli cesty zenu a naopak. Cesta meče a cesta zenu jsou si velmi podobné, když někdo drží meč, dostane se do bodu, kdy bez úsilí absolutně automaticky jako zrcadlo vidí protivníky, vnímá moment, jak se k němu blíží. Rovněž v zenu duch vnímá bez vlivu objektů.

Protože překonání nepřátelství (antagonismu) je tou hlavní věcí, je zřejmé, že cesta zenu a cesta meče je jedna a tatáž. Cílem je dosáhnout stavu prázdnoty, stavu bez ducha. To samé platí pro aikido. Ueshiba Morihei Sensei hlásal stejné principy, ale vysvětloval je v terminologii starověkého shinto, kterou se nyní pokouším přetlumočit jednoduššími slovy.

Praxe *shinto*, buddhistická praxe a taoistická praxe *Lao Tze* a *Chuang Tze* je v Japonsku sloučena. Reverend *Deguchi Onisaburo* učil principy dávného *shinto*, který před ním studoval *Hirata Atsutane* ^[5] v periodě *Tokugawa*. *Hirata* je velmi důležitým učencem dávného *shinto*. Jestliže se vrátíme k učení *Hirata* tak shledáme, že doporučoval dechová cvičení *zen buddhismu* pro jejich účinnost. Už od periody *Tempyo* byli buddhismus a *shinto* silně spojeny. Základem *shinto* je hledání čistoty, duchovní čistoty a čistoty jednotlivých lidských bytostí. Existuje několik psaných textů, ale *shinto* je v podstatě neracionální praxe, praxe bez zdůvodnění a z těchto důvodů se *Hirata* vždy odkazoval na její historii, zpět k indickým myšlenkám.

Pro současníky není podstatné se obsírně zabývat tím, co je *shinto*, buddhismus, *shinpo* či esoterický buddhismus, nesmíme se ztratit v takovýchto detailech. Na místo toho je hlavní, abyste měli organické vnímání a globální pohled na věc s cílem vlastního zlepšení. Pro nás současníky je zbytek jednou a tou samou věcí.

V závěru včerejší řeči jsem mluvil o *sútra Józe* a *Makashinkan*; *Makashinkan* byl napsán čínským mnichem *Tendaiem*. *Sútra Jóga* se datuje 2000 let zpět, spisy *Tendaie* jsou staré 1500 let. Kniha napsaná mnichem *Tendaiem*, *Makashinkan* je v současnosti snadno dostupná v japonských knihkupectvích, ale tato kniha je nesmírně složitá na pochopení a tak zde prakticky není nikdo, kdo by ji četl. Důvodem je to, že kniha byla napsána v klasické čínštině před 15 stoletími, zatímco japonští čtenáři se jí pokouší interpretovat v termínech japonské gramatiky, které dělají čtení namáhavým. Existuje další kniha *Tendai*, *Shoshikan* ^[6], která byla napsána v dobách, kdy všichni samurajové uměli číst. Tato kniha byla též přeložena do evropských jazyků. V překladu zní název knihy: 'Úvod do *viany* pro začátečníky'. *Viana* znamená 'zen', 'jednotu'. Způsob prezentace v knize je dostatečně přesný a čerpá jak z indického tak čínského zenu.

Protivahou tréninku je, že duch musí dosáhnout stavu ticha a rozhodnosti. Japonský výraz pro takovýto stav je *shin kai kan kai*, který odpovídá sanskrtskému *viana miana*. Ve všech náboženstvích existuje otázka sestavení určitých principů, definování věcí a stanovení věcí, kterých je třeba absolutně se vyvarovat, např. nezabít, nekrást, nelhat. Náboženství také popisují věci jako je uctívání Boha, láska k bližním. Tato pravidla dávají duchu pevné základy. Další otázkou je nalézt správnou výuku tělesného tréninku tak, aby se tělo vždy přizpůsobilo vůli ducha. Zde vzniká problém, v bodě, jak zařídit, aby se tělo přizpůsobilo vůli ducha. My např. přitahujeme energii pěti různými způsoby. Nežijeme sami o sobě, ale díky energii univerza: zejména slunce, vody, země, jídla, vzduchu. To je pět způsobů získávání energie a 85 % z toho získáváme skrze dýchání.

Je proto nesmírně důležité vysvětlit základy dechových technik. Všichni jsme se učili o malém a velkém dýchacím oběhu. Vdechujeme kyslík, který vstupuje do plic skrz cévní systém a odtud vstupuje do krevního oběhu a poté do krve. Toto je způsob dýchání chápaný západním lékařstvím. Ale legendy z Japonska a Číny popisují jinou formu dýchání. Podle nich lidská bytost na tomto stádiu evolučního procesu nedýchá pouze kyslík skrz orgány. Ale co hlavně absorbuje při dýchání, je vesmírná energie. Pokud přijmeme velkou sílu Vesmíru do našich orgánů, přijmeme také duši, svobodu, vůli univerza a to je velký objev východních

legend. Současným jazykem můžeme tento proces srovnat s velkou baterií, která se neustále sama dobíjí.

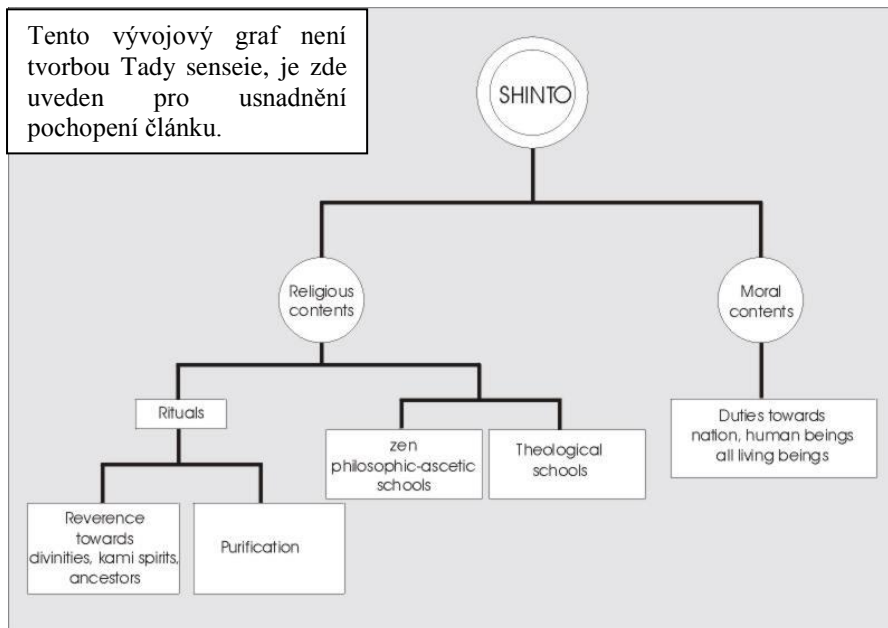
Energie získaná z Vesmíru, se vnitřně akumuluje v oblasti, kterou nazýváme *tanden*, je to další slovo ze sanskrtu. Je to jakési obrovské jádro, související s psychikou. Jádro, ve kterém se akumuluje vesmírná energie, je to klíčová oblast při studiu bojových umění. Jestliže je toto jádro násilně stimulováno, může se rozptýlit veškerá akumulovaná energie a to je vážné ohrožení života organismu. Měli bychom se nyní podívat na to, co by mělo být uděláno s naším dechem, abychom akumulovali energii. Jestliže je naše vitální energie nízká, bude to mít za následek pokles sebekontroly a kompromitaci (ohrožení) našeho ducha. Již dříve jsme vysvětlovali rozdíl mezi relativní koncentrací (první typ) a druhým typem koncentrace (absolutní)...

Měli bychom se nyní vrátit k základním aspektům *pranayamy*, která souvisí s řízením citu a vnímání. V sanskrtu se to nazývá *pratiyama*. Shrňme to, o čem jsme se zmínili: o principech, pravidlech důkladného pozorování, pevném a zaujatém postoji ducha, který musí odpovídat takovéto cestě, energii a způsobu její akumulace v organismu a na závěr takovém tréninku těla, jenž je řízen vůlí ducha. Všechny tyto elementy jsou částí procesu, který vede ke schopnosti trénovat ve shodě s druhou metodou, kterou jsme se již zabývali. Je velmi těžké dosáhnout absolutní koncentrace bez absolvování celé této procedury.

Metoda dosažení kontroly ducha se v současné době také nazývá trénink vitální energie. Je to palčivá otázka a jedna z nejvíce problematických ve 21. století. Proč je tomu tak, proč to pokládáme za nutné? Nechte nás předpokládat, že tyto věci jsou nemoc (Tada Sensei ukazuje na druhý element prvního obrázku na tabuli). Jak je možné bojovat a porazit tuto nemoc? Tento cíl může být dosažen překonáním nepřátelství (antagonismu) mezi duchem a objekty. Z nepřátelství vzniká vztek, temperamentní postoj, a to pouze zapříčiňuje pokles vaší energie. Pokud je nepřátelství překonáno, duch je klidný a mírumilovný, a to přináší zlepšení.

V kontextu bojových umění je situace identická. Nejvyšší míru naší síly můžeme jedině dosáhnout, když překonáme nepřátelství. Mluvili jsme v obecných pojmech *Budo* a bojových umění. Musí být zdůrazněno, že to samé neplatí pro všechna bojová umění: v Japonsku vznikly vysoké formy bojových umění, ale také extrémně nízké formy. Většina osob nemá absolutně ponětí o věcech, o kterých se mluvilo v těchto přednáškách. Lidé však mají možnost volby. Ueshiba Sensei prohlašoval, že pokud jsme schopni zahrnout aikido do našich denních životů, potom jsme aikido. Techniky dechu, techniky kontroly sensorů vnímání, techniky duchovní kontroly a to, co občas nazýváme *Kinorenma*, jsou základní techniky, které vedou ke druhému stupni.

Nezapomeňte, že typem tréninku, předávaného v *Kinorenmě*, snadno pochopíme, že aikido techniky nemohou být praktikovány pouze jako forma pohybu v čase. To nemá nic společného s jeho cíly. Jestliže na místo toho chcete jít hlouběji ve studiu aikido a hlavně, jestliže si přejete pochopit myšlení Ueshiby Senseie, musíte se vrátit k tématům zmíněných v těchto dvou přednáškách. Bez toho nebudete schopni se vůbec zlepšit a jednoduše zůstanete stát, bez pochopení.

Obr. 4: Vývojový diagram

^[1] Je nutné vědět, že japonský výraz *michi* a *do* mají stejný význam a prezentuje je stejný typ *kanji*.

^[2] Odvoláváme se na periodu *Shinbutsu Bunri*, ve které došlo k obnově "čistoty" národního náboženství a persekuce buddhismu skrz výnos z 28. března 1868, např. byly nové předpisy: zákaz dávat bosatsu jména shintoistických božstev, dovolit budhistickým mnichům účast na shintoistických ceremoniích, ozdobit shintoistickou svatyní buddhistickými dekoracemi

^[3] Abychom posílily tyto transformace, zákon z roku 1932 obnovil vnucování *Fukko Shinto* jako státního náboženství, vykořisťování tradičního vyznání, náboženského a kulturního, oslavování národních ideologií. Zákon byl později zkrácen pod nařízením USA vítězů roku 1946.

^[4] Jinak též definována Tadou Senseiem jako "Cesta spirituálních principů".

^[5] Hirata Atsutane, 1776-1843, patří k sektě *Fukko Shinto*, škola, která měla v úmyslu vrátit *shintó* jeho dávnou velkolepost. Je stoupencem školy, která zanechala více spisů, které pojednávají nejen o japonských myšlenkách, ale také o buddhismu, konfucianismu a křesťanství.

^[6] Tada Sensei myslí první vydání, publikované v Japonsku. V Japonsku existuje vydání knihy vydané v roce 1979, nazývané "Gendaigoyaku Tensai Shoshikan", Daito Shuppansha Tokyo, ale my jsme nebyli schopni vypátrat jakékoli západní vydání.